

سخت ترین مرحله حسابرسی در قیامت

رجب ماه استغفار و بندگی است و فرصتی است تا با اندیشیدن در باره گذشته، آینده خود را بسازیم، توجه به حقوق دیگران و رعایت آنچه حق الناس نامیده می شود از مهمترین اموری است که در این ماه شریف باید نسبت به آن اهتمام داشت.

آیت الله امینی

رجب ماه استغفار و بندگی است و فرصتی است تا با اندیشیدن در باره گذشته، آینده خود را بسازیم، توجه به حقوق دیگران و رعایت آنچه حق الناس نامیده می شود از مهمترین اموری است که در این ماه شریف باید نسبت به آن اهتمام داشت.

سخت ترین مراحل حساب، رسیدگی به مظالم عباد و حقوق مردم نسبت به یک دیگر است. انسان ها با هم زندگی می کنند و نسبت به همدیگر حقوقی دارند. رعایت حقوق يك وظیفه الهی است که انبیاء الهی در باره آن تأکید داشته اند. و در قیامت مورد بازخواست قرار خواهند گرفت.

به طور کوتاه به برخی از آنها اشاره می کنم: هر يك از زن و شوهر، پدر و مادر و فرزندان، خویشان و نزدیکان، همسایگان و شهروندان، جوانان و سال خوردگان، معلمان و دانشجویان، ثروتمندان و تهی دستان، کارگزاران و زیردستان، همکیشان و هموطنان و... نسبت به یکدیگر وظایف و حقوقی دارند. که رعایت آنها يك وظیفه وجدانی، اجتماعی و شرعی است. و تضییع آنها يك گناه و جرم محسوب می شود، که در قیامت مورد بازخواست قرار خواهد گرفت.

امکان دارد خدای متعال در قیامت از حقوق تضییع شده خودش صرف نظر کند، ولی از حقوق تضییع شده بندگان نسبت به یک دیگر صرف نظر نخواهد کرد؛ مگر این که خودشان رضایت دهند و از دادخواهی صرف نظر کنند.

*انواع ظلم

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: ظلم سه گونه است: اول ظلمی که بخشیده نخواهد شد، دوم ظلمی که بدون دادستانی رها نمی شود، سوم ظلمی که مورد بخشش قرار خواهد گرفت. ظلمی که بخشیده نخواهد شد عبارت است از شرك به خدا، قرآن می فرماید: **وَاللّٰهُ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُشْرَكَ بِهِ**؛ اما ظلمی که بخشیده می شود ستم کوچکی است که هر انسانی نسبت به خودش روا داشته است، اما ظلمی که بدون حساب رها نمی شود عبارت است از ظلم بندگان نسبت به یکدیگر، قصاص در آن جا بسیار دشوار خواهد بود، سختی آن در حد زخم کارد و زدن تازیانه نیست بلکه بسیار سخت تر است.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: **وَاللّٰهُ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُشْرَكَ بِهِ**؛ هر کس از قصاص می ترسد از ستم به مردم خودداری کند.

مشکل حسابرسی به حق الناس در قیامت این است که در آن جا چیزی ندارد تا به طلبکاران بدهند؛ مثلاً کسی که اموال مردم را در دنیا غصب کرده یا نفقه زن و فرزندانش را نداده یا شخصی را کشته و دیه اش را نپرداخته یا ضربه ای به مظلومی زده و دیه اش را نداده یا زیان مالی به کسی زده و جبران نکرده یا از کسی غیبت کرده یا به او توهین و هتک حرمت کرده و راضی اش نساخته است، در قیامت و به هنگام دادرسی چیزی ندارد تا به طلبکاران بپردازد.

راه حل رفع عذاب

حل این مشکل به یکی از دو وجه امکان دارد: وجه اول این که به مقدار طلب بستانکار از حسنات بدهکار برداشته می شود و به طلبکار داده می شود. وجه دوم این که اگر حسناتی نداشت به همان مقدار از سیئات شاکی برداشته و در نامه عمل بدهکار ثبت می شود.

شخصی از امام باقر یا صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود: بدهکار را در قیامت حاضر می کنند در حالی که شدیداً وحشت زده و نگران است، اگر حسناتی دارد از او می گیرند و به طلبکارش می دهند و اگر حسناتی نداشت از گناهان طلبکار می گیرند و به بدهکار می دهند.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: **وَاللّٰهُ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُشْرَكَ بِهِ**؛ شخصی را در قیامت برای حساب در محضر خدای متعال حاضر می سازند و نامه

اعمالش را به دستش می‌دهند، وقتی در آن نگاه می‌کند حسناتش را در آن مشاهده نمی‌کند، می‌گوید: خدایا! این نامه عمل من نیست، چون عمل‌های صالح خود را در آن نمی‌یابم. در جواب گفته می‌شود: پروردگارت اشتباه و فراموشی ندارد. حسنات تو به واسطه غیبتی که از مردم کرده‌ای به آنان داده شده است. سپس شخص دیگری را برای حساب حاضر می‌سازند و نامه عملش را به دستش می‌دهند. هنگامی که در آن می‌نگرد عبادت‌های فراوانی در آن مشاهده می‌کند که آنها را انجام نداده است، می‌گوید: خدایا! این نامه عمل من نیست چون بعضی کارهایی که انجام نداده‌ام در آن ثبت شده است. در جواب گفته می‌شود: چون فلان کس از تو غیبت کرده بود، در عوض حسنات او را به نامه عمل تو منتقل کردیم.»